

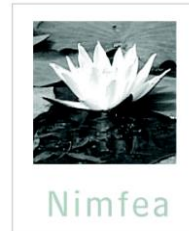
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

BIO
Aqua
pro

A Dél-ásványi gyepek (HUHN20098) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen

2014.

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
Nimfea Természetvédelmi Egyesület
Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Kiss Béla

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Konyhás Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán
Horváth Dénes
Boruzs András
Molnár Géza
Dr. Gulyás Gergely
Hódör István
Dr. Sum Szabolcs
Dr. Váczi Olivér
Sallai R. Benedek

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	
1.1. Név	
1.2. Azonosító kód	
1.3. Kiterjedés	
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	
1.4.1. Jelölő élőhelyek	
1.4.2. Jelölő fajok	
1.5. Érintett települések	
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	
1.7. Tervezési és egyéb előírások	
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	
1.7.2. Településrendezési eszközök	
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	
1.7.7. Egyéb tervek	
2. Veszélyeztető tényezők	
3. Kezelési feladatok meghatározása	
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	
3.2. Kezelési javaslatok	
3.2.1. Élőhelyek kezelése	
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	
3.2.4. Kutatás, monitorozás	
3.2.5. Mellékletek	
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	
3.3.1. Agrártámogatások	
3.3.2. Pályázatok	
3.3.3. Egyéb	
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Dél-ásványi gyepek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20098
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1483,15 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Bakonszeg, Báránd, Bihardancsháza, Biharnagybajom, Bihartorda, Nagyrábé

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület 663,85 ha-on a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetet érinti (4/1998. (II.20.) KTM rendelet a Bihari-sík TK létesítéséről)

Egyéb érintett Natura 2000 terület: Bihar Különleges madárvédelmi terület (HUHN10003)

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (100%) része.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Bihari-sík Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-ban került kidolgozásra (jogszabályban még nem került kihirdetésre).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről
- Báránd község Önkormányzatának 15/2008. (XII.22.) KT. rendelete Báránd Község helyi Építési szabályzatáról
- Bihardancsháza helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 5/1999. (VIII.10.) önkormányzati rendelet
- Biharnagybajom helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 8/2005. (VI.15.) önkormányzati rendelet
- Bihartorda helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 24/2005. (XII.23.) önkormányzati rendelet
- Nagyrábé helyi építési szabályzat és szabályozási terv – 24/2005. (XII.23.) önkormányzati rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Körzeti erdőterv: Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2012.01.01 - 2021.12.31) (ügyiratszám: 7007/14/2010.) Kelt: 2012. december 20.

Következő tervezés éve a Hajdúhát-Bihari körzetben: 2020

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Országos Vadgazdálkodási Adattár)

Nagyrábé Petőfi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904910-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Bárándi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-905040-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

Dózsa Vadásztársaság, Biharnagybajom (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-905030-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A Hortobágy-Berettyó alegység (2-17) vízyűjtő-gazdálkodási terve. Közreadta a TIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015.

1.7.7.Egyéb tervek

Nagy szikibagoly (*Gortyna Borelii lunata*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2004.

.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége H: nagy; M: közepes, L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	1	1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak: A Natura 2000 élőhely beszántása az élőhely megszűnését vonja maga után. A szántóföldekkel érintkező, peremhelyzetű állományok kiterjedését a beszántás évről-évre csökkenti.
A03.02	Extenzív kaszálás	L	1,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A helytelen időpontban, vagy túlzott gyakorisággal végrehajtott kaszálás a hernyó stádiumban lévő állatok megsemmisítését és/vagy eltávolítását jelentheti az élőhelyről, nem biztosítja az imágók – füves rétekhez kötődő – életfeltételeit, csökkenti vagy drasztikusabb beavatkozás esetén gátolja a nőstények petézési hajlandóságát, valamint veszélyezteti a kellő mennyiségű és minőségű nektárforrás rendelkezésre állását. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A helytelen időpontban végrehajtott kaszálás elpusztíthatja a hernyókat, illetve megfoszthatja azokat táplálékuktól. A kaszálás ezen kívül növeli a kipárolgást, a napfénynek közvetlenül kitett talaj gyorsabban kiszárad, így a gyökérzet nedvességtartalma is csökkenhet, ami veszélyeztetheti a lárvákat és a bábokat. A kaszálás károsítja továbbá a tápnövényt, amely egy ideig nem tud fotoszintetizálni, ezzel csökkenhet a gyökérzet tápanyag-tartalma, valamint ellenálló-képessége.
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	1	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	1	Közönséges ürge rge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	1,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj élőhelyei közvetlenül mezőgazdasági területek mellett helyezkednek el. Az itt kiszórt növényvédő szereket és műtrágyákat a szél a tápnövények leveleire juttathatja, ami a peték, a lárvák, illetőleg a bábok pusztulását okozhatja. Nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>): A faj élőhelyei közvetlenül mezőgazdasági területek mellett helyezkednek el. Az itt kiszórt növényvédő szereket és műtrágyákat a szél a tápnövények leveleire juttathatja, ami a peték, a lárvák, illetőleg a bábok pusztulását okozhatja.

E03	szemét, hulladék	L	0,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>). Nagyrábé településtől észak – észak-nyugati irányban a fajnak három olyan élőhelye is található, melynek szélére építési törmeléket, szemetet, sített és/vagy mezőgazdasági hulladékokat hordanak.
H02.06	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	L	1	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): egy szarvasmarha telepről származó szennyvíz terítése a telep környezetében található szikes élőhelyek gyomosodását, degradációját segíti elő.
J02.03.02	csatornázás	M	25	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): a csatornázás révén a talajvízszint mélyebbre húzódik, mely az élőhelyek szikes jellegének, karakterének megváltozását, az élőhelytípus degradációját, természetességi értékének csökkenését irányozza elő.
J03.02	élőhelyfoltok összeköttetésének csökkenése, emberi hatásra	L	1	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): A fennmaradt kis ürgeállomány terjedését a nem megfelelő területkezelés (nem használt , magas fűvű foltok meghagyása) könnyen megakadályozhatja.
J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	L	1	Közönséges ürgerge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmas ürgeélőhely méretének csökkenése, megszűnése
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	1	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
K03.04	ragadozás (predáció)	L	1	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Kóbor kutyák és macskák károkat okozhatnak az ürgeállományban.
K05.01	genetikai összeomlás (beltenyészet)	L	1	Közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): A meglévő maradványpopuláció nagyon kicsi és genetikailag is sérülékeny
M01.02	aszály és csapadékmennyiség csökkenés	L	1,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott, amely helyenként – még egyes, extrém módon csapadékos évekkel együtt is - a vizes élőhelyek bizonyos fokú visszaszorulását idézte elő. Mindez a faj élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Dél-ásványi gyepek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén, valamint a szikes gyepekhez kötődő jelölő fajok (nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és ürge (*Spermophilus citellus*) állományának megőrzése.

A tervezési terület része a (HUHN10003) Bihar különleges madárvédelmi területnek is, így néhány jelölő, fokozottan védett madárfaj (pl: kék vércse (*Falco vespertinus*), túzok (*Otis tarda*)) élőhelyeinek (fészkelő és/vagy táplálkozóhelyek, dűrgőhelyek, stb) védelme szerepel a terület természetvédelmi célkitűzései között.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizálása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudják biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csapoló hatás csökkentése szolgálja. Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül,

önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

Az alább részletezett kezelési javaslatok esetében a fenntartási terv nem tér ki az élőhelykezeléssel, gazdálkodással kapcsolatos, jogszabályokban meghatározott, kötelezően betartandó előírásokra. A leírt kezelési javaslatok olyan, a természetvédelmi célkitűzések eléréséhez szükséges gazdálkodási módokat, élőhelykezelési beavatkozásokat részletez, amelyek csupán iránymutatásként szolgálnak, megvalósításuk önkéntes vállalás, egyedi finanszírozás, illetve később életbe lépő támogatási rendszer illetve jogszabályi előírás esetében elvárható.

A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet), amelyek rendelkezéseit a fenntartási javaslataink között nem ismételünk meg. A kezelési egységek elhelyezkedését a 3. pontban szereplő térképmelléklet mutatja.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Mezőgazdasági jellegű tevékenységet szolgáló tanyák, családi gazdaságok, majorok, mezőgazdasági üzemek, állattartó telepek, állások és utolsósorban a műutak. Jelentős részben művelés alól kivett területek tartoznak a kezelési egységbe, ill. az ezekhez közvetlenül csatlakozó gyepterület művelési ágban lévő területek. A legelő állatok fokozott jelenléte miatt jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás. Ezek természetvédelmi szempontból alapvetően nem jelentenek problémát. Megfelelő kezelés mellett táji léptékben növelhetik is a természetességet.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Tanyák, családi gazdaságok (U10); Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Falvak, falu jellegű külvárosok (U3); Út- és vasúthálózat (U11)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepes esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett. (GY33)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107)
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108)
- Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás. (GY112)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

A műutak esetében javasoljuk megvizsgálni békaalagutak létesítésének feltételeit, lehetőségét.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területeken jelentős arányban vannak gyepek. A gyomosodás megakadályozása érdekében javasolt a terület hasznosítása kaszálással.

Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Különösen a mezei aszat és a bojtortján szerbtövis esetében indokolt, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen az állások és állattartó telepek környékén gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: Ürmös szikes gyepek, cickórós gyepek, szikes rétek, mézpázsitos szikfokok, vakszikfoltok, löszgyepek, zavart száraz-félszáraz és üde gyepek, nádasok és mocsarak, valamint a felsorolt élőhelyekhez kapcsolódó kisebb élőhelyfoltok és fragmentumok. (pl.: nem őshonos fajú (főként fehér akác és nemes nyár alkotta) szárnyékerdők.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6); Ürmöspuszták (F1a); Szikes rétek (F2); Üde mézpázsitos szikfokok (F4); Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC); Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG); Lucernaültetvény (T2L); Akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Tanyák, családi gazdaságok (U10)
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*); Síksági pannon löszgyepek (6250*) /részben/

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén szinte mindenhol húzódnak kisebb-nagyobb vízelvezető csatornák. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a csatornák jelentősen lecsapolják-e a környező gyepeket. Amennyiben igen, úgy vizsgálni érdemes, hogy lehetséges-e a víz visszatartása. A víz megtartására (milyen formában, mennyi ideig) irányuló konkrét elképzelések megfogalmazásához vizes tervezési folyamat lebonyolítása szükséges (elengedhetetlen pl. a geodéziai felmérés terepmodell létrehozásához). Továbbá a tulajdonviszonyok részletes feltárása is szükséges annak megállapításához, hogy a környező szántókon vagy a Natura területen belül lévő rét-legelőkön okozható-e káros belvízi elöntés, amit el kell kerülni. Ezek hiányában konkrét elképzelések nem adhatók meg, hiszen ezeknek a kérdéseknek a megválaszolása túlmutat a fenntartási terv keretein. Stratégiai jellegű véleményt fogalmazunk meg, miszerint szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása, ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket, és egyes helyeken akár a csatornák kiváltásának, más helyeken vízvisszatartó vagy vízpótló műtárgyak megvalósításának lehetőségét is figyelembe veszi. A vízvisszatartást az adott év csapadékviszonyaitól függően

javasoljuk alkalmazni. Csapadékos tél és/vagy tavasz esetén nem, vagy csak kis területen, száraz időszakok után viszont nagyobb területet érintve lesz eredményes a beavatkozás.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Fogasolás nem megengedett. (GY09)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Hengerezés nem megengedett. (GY11)
- Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61)
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- A gyeppet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80)
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos. (GY116)
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani. (GY122)

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz:

A legeltetésnek legyen prioritása a kaszálással szemben. Javasoljuk, hogy a kezelési egység kb. harmada legyen csak elsősorban kaszálóként hasznosítva. Ennek kb. a felén legyen lehetősége a gazdálkodónak sarjülegeltetésre.

Legeltetésnél a szarvasmarhának legyen prioritása. Állategységre számolva javasoljuk, hogy 60%-ban szarvasmarhával történjen a legeltetés, 40%-ban más fajokkal (birka, ló, szamár). A legeltetést a magasabb fűhozamú részekben szarvasmarhafélékkel, elsősorban a mostoha körülményekhez jobban alkalmazkodó őshonos fajtákkal (pl.: magyar szürkemarha, magyar tarka szarvasmarha) és lófélékkel, a kopárabb padkás szikes gyepterületeken juhokkal javasoljuk végezni.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A fejlesztési javaslatok vízgazdálkodási jellegűek és főképp a víz megtartására irányulnak, lásd az általános javaslatok fejezetben

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat*

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(8) *Kezelési javaslatok indoklása*

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést, egy részük a megfelelő időjárási körülmények között végzett kaszálást is jól tűrik. Az intenzív legeltetés azonban a gyepek felszakadozását, a legelőgyomok terjedését segítheti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken.

Azért javasoljuk a vízviisszatartást, hogy a nyár elejétől-közepétől jellemző, forró és aszályos időszakokban is legyenek üde területek. A beavatkozás véleményünk szerint gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a gazdálkodást és csökkenteni lehetne a „kisült” legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot.

Élőhely- és fajvédelmi szempontból is számos előnnyel járna, ha egy-egy vizes élőhely néhány héttel később száradna ki. A kétéltűek kedvezőbb szaporodási feltételeinek javulását és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára kedvező táplálkozó területek (nektárforrást biztosító virágos rétek) hosszabb jelenlétét is eredményezné.

KE-3 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Természetesebb erdei élőhelykategóriába nem sorolható erdők és nemesnyárasok. Továbbá facsoportok, erdősávok és fasorok. Részben az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott területek. Egy részük országos jelentőségű védett természeti területen található (Bihari-sík Tájvédelmi Körzet)

(2) *Érintettség vizsgálata*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Óshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Óshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Nem óshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Bihartorda 16A, 23B, 23A. Nagyrábé 48A, 47C. Báránd 34A, 34B. A Báránd 34A erdőrészlet védett, a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet része.

(3) *Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok*

Az alrészletek jelenlegi fatípusai többfélék, előfordulnak nemes nyárasok és egyéb tájidegen fajok alkotta fasorok is. A távlati célállományok legtöbbször egyéb lombelegyes-hazai nyárasok, elegyes- kocsányos tölgyesek, kőrises-kocsányos tölgyesek, kocsányos tölgyesek. Ezek a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fajok arányának csökkentése felel meg, illetve törekedni kell arra, hogy az egyéb keménylombos fajok közül a hazai, termőhelyhonos fajokat alkalmazzák az elegyítésekben.

Rendszeres fahasználatot nem javasolunk a kis területű faállományokban. A gyomosodás megakadályozása miatt javasoljuk, a fásítások legeltetését, esetleg delelőhelyként való használatukat. Mindkét esetben javasoljuk az illetékes természetvédelmi kezelővel való egyeztetést, mivel számos madárvédelmi vonatkozása van ennek a kezelésnek (kék vércse (*Falco vespertinus*) fészkelő helyeinek védelme).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Védett természeti területen fekvő erdők (ilyen üzemtervezett erdő a kezelési egység területén a Báránd 34A erdőrészlet) esetében a kötelezően betartandó előírásoknál a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény előírásait szükséges alapul venni.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet

Vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv (Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2012. január 1. - 2021. december 31.)

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal. (E51)
/Magyarázat: A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy, mezei szil, tatárjuhar, mezei juhar, szürke nyár, fehér fűz, egybibés galagonya, vadvörte és vadalma. A meglévő idegenhonos fafajok kitermelésével párhuzamosan, vagy a kitermelést megelőzően történjenek meg a telepítés, hogy a jelenleg minimális kiterjedésű faállományok területe átmenetileg se csökkenjen a jelenlegi szint alá./

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A jelenleg faállománnyal borított terület nagyrészt tájidegen fajokból áll. A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Nem várható a hazai fafajokból álló faállományok gyors spontán terjeszkedése (tehát a pusztai környezet megváltozása), ugyanakkor számos olyan rovarfaj tápnövényei kerülnének a tervezési területre, amelyek most a tápnövény hiányában nem lehetnek jelen. A hazai fafajok madárvédelmi szempontból teljes mértékben betöltenék azt a szerepet, amit jelenleg a tájidegen fafajok töltenek be (fészkelőhely).

A kezelési egységben megkülönböztetjük a kis területű faállományokat, amelyek az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény értelmében fásításnak minősülnek, így lehetőség van a legeltetésükre is. A gyenge termőhelyi adottságok miatt rendszeres faanyagnyerésre nem alkalmasak ezek a fásítások. Az évi fatömeg-növekmény minimális.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: olyan szántóföldi kultúrák, amelyek művelési ága szántó, illetőleg olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok, amelyek művelési ága rét-legelő.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Szántók (T); Kukoricaültetvény (T1K); Búzaültetvény (T1B); Napraforgó ültetvény (T1N); Lucernaültetvény (T2L)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható. (SZ07) /Magyarázat: a javasolt előírás a tűzok védelme érdekében került az önkéntesen vállalható gazdálkodási jellegű javaslatokhoz. Különösen fontos ez az alábbi helyrajzi számok esetében: Nagyrábé 0343/7, Nagyrábé 0343/8, Nagyrábé 0362/4a./
- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos. (SZ13)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24)
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37)
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel. (SZ55) /Magyarázat: lásd az „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok” bekezdésben./

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk egyrészt az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészeken az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek. A kezelési egységbe tartozó elszántott területek korábban a jelölő élőhely (1530*-Pannon szikes sztyeppék és mocsarak) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges. Javasoljuk másrészt tervezési területen lévő szántók gyepesítését művelési ág váltással. A Nagyrábé 0343/7, Nagyrábé 0343/8, Nagyrábé 0362/4a helyrajzi számokon különösen fontosnak tartjuk a javaslatot, a tűzok (*Otis tarda*) állományának érdekében. A Natura 2000 területen a jelölő élőhely kiterjedésének növelése érhető el a jelenlegi szántóföldi monokultúrák természetközeli gyepekké történő átalakításával. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyepé alakul).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) *Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat*

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) *Kezelési javaslatok indoklása*

A Nagyrábé 0343/7, Nagyrábé 0343/8, Nagyrábé 0362/4a helyrajzi számokon a tűzok (*Otis tarda*) védelme érdekében tartjuk fontosnak a művelési ág váltását. A dürgőhelyek és a költségek zavartalansága érdekében tartjuk szükségesnek ezt a lépést. A szántóföldi műveléshez kötődő munkafázisok zavarhatják a dürgést, illetve a gépi munkák a fészekaljok pusztulását is eredményezhetik.

A többi területegységen a művelési ág váltását azért tartjuk indokoltnak, mert azok a gyepterületekhez kapcsolódva, vagy azok közé ékelve vannak jelen. Potenciális vegetációjuk a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) jelölő élőhely, tehát a lucernavetést követő spontán gyepesedéssel a jelölő élőhely kiterjedése növekedne.

KE-5 kezelési egység

(1) *Meghatározása:* Sziki magaskórósok sziki kocsoroddal, és azok a nagy tűzlepke számára alkalmas élőhelykomplexek, ahol a fajt sikerült kimutatni.

A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a két jelölő lepkefaj (nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)) állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a mezőgazdasági tevékenységet a fajok igényeivel összehangolni.

(2) *Érintettség vizsgálata*

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Ürmöspuszták (F1a); Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3); Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac); Állóvizek (U9); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Szikes rétek (F2); Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6)
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*); Síksági pannon löszgyepek (6250*) /részben/

(3) *Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok*

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) élőhelyének (Nagyrábé 0362/4 helyrajzi számon előforduló sziki kocsordos foltok) mezőgazdasági hasznosítását korlátozását tartjuk szükségesnek. Javasoljuk a sávos kaszálás alkalmazását, melynek során egy-egy évben legfeljebb a terület 1/3-át érinti a kezelés, 3 éves forgó alkalmazásával (vagy esetleg 1/4-ét, 4 éves ciklusokban). A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élőhelyeit kétévente (illetőleg a biotóp természeti állapotától és a gazdálkodási körülményektől függően akár háromévente) javasoljuk kaszálni vagy az erre alkalmas kiterjedésű gyepeket három részre osztani, és azokat mozaikosan, három éves forgóban kaszálni (cserjésedés, záródás esetén lehetőleg egyelő ritkítást szükséges végrehajtani). Évenkénti kaszálás esetén a vegetációs időszak végére (legoptimálisabb esetben szeptember utoljára) kell időzíteni a kaszálást.

(4) *Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok*

a) *Kötelezően betartandó előírások*

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható. (SZ07) /Magyarázat: az előírás a tűzok (*Otis tarda*) védelme érdekében került ide./
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44) /Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban./
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79) /Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban./
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Javasoljuk, hogy a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról előírásainak megfelelően hulladékelhelyezés ne történjen a területen, és a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) Pusztáéri-csatornától déli irányban 300 méterre található lelőhelye, illetve a Biharnagybajom településtől keleti irányban 2,5 km-re található kis lelőhelyfoltja (lásd 3.3. térképmelléklet) környékén lerakott törmelék- és szeméthalmokat számolják fel.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület határain belül a fentiekben említett helyen fordul elő az orvosi kocsord (*Peucedanum officinale*) és vele együtt a nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*). Az állomány kiterjedése lecsökkent, és a további állománycsökkenés megakadályozása miatt tartjuk szükségesnek a mezőgazdasági hasznosítás korlátozását. A gazdálkodásmentesség vélhetően hozzájárulna az állomány stabilizálásához. A sziki kocsordos gyepeket nem kell mindenáron kezelés alá vonni. Számos olyan, viszonylag eredeti állapotot őrző állomány ismert, melyek természeti képe bármely külső beavatkozás nélkül is állandó marad. Ha tehát a terület állapota stabil, akkor e tevékenységeket is a lehető legminimálisabbra szükséges korlátozni. A „sávos kaszálással” minden területrész "pihen" néhány évet, mindamellert ez elegendő a cserjék terjedésének megakadályozására is és ugyanakkor a faj számára elegendő, megfelelő fenofázisú (bizonyos növényzeti szakaszban (pl. virágzásban, termékes állapotban, stb.) levő) tápnövény marad a területen. Tekintettel arra, hogy a nőstény lepkék fűvek hüvelyébe petéznek, ezért a gyepp egészének tavaszi/kora nyári kaszálása, és a széna összegyűjtése a fiatal hernyók pusztulását, míg az élőhely késő őszi kaszálása a peték megsemmisítését eredményezheti. Mivel továbbá a nőstény példányok leginkább 25-45 cm

magasságú – azaz kellően vastag, és erős szárú - fűveket választanak a peterakáshoz, ezért a nyár derekán/végén végrehajtott kaszálás sem támogatható akkor, ha a növényzet legalább a rajzási időszak kezdetéig (időjárási körülményektől függően szeptember végéig/október elejéig) nem nő meg ilyen magasságúra.

A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) imágók kifejezetten a magasabb fűborítású réteken szeretnek mozogni és a fű közé, vagy a magasabb fűszálak végére ülnek. Ezen viselkedésük egyrészt szoros összefüggésben áll e területrészek üdőbb mikroklímájával, melyre – mint optimális életfeltételre - a lepkéknek mindenképpen szükségük van, továbbá kapcsolódik az állatok területörző viselkedéséhez is (egyes szakirodalmi utalásokkal ellentétben ez a genetikailag rögzült minta a második nemzedék imágóinál is jól megfigyelhető!), mivel így tudják megfelelő magasságból figyelni területüket, és annak védelme érdekében üldözőbe venni fajtársaikat. A kaszálás azonban – különösen, ha azt május első felében és/vagy júliusban hajtják végre - megfosztja a lepkéket ezektől az élőhelyi kritériumoktól, az eredetileg alkalmas terület töredékére szorítva az egyedeket, miközben a beavatkozás sok helyütt a nektárforrások számának drasztikus csökkenésével is együtt jár, továbbá jelentősen megnöveli a kipárolgást, ami pedig a talaj erőteljesebb száradását okozza, és végső soron akár az élőhely méretének csökkenéséhez is vezethet.

A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűvű élőhelyi struktúra. A lepkék fejlődési alakjaiban is jóval kisebb pusztítást okoz, hiszen a földfelszínre potyogó lárvákat, valamint a peték egy részét biztosan nem darálja le, illetőleg a levágott fű bálázásával azok nem kerülnek elvonásra az élőhelyről. Ez a módszer különösen javasolt akkor, ha sikerül a kaszálást a vegetációs időszak végére időzíteni, mivel a faj hernyó alakban vonul telelni, mégpedig a növények tövéhez, vagy alacsonyabb leveleihez rögzített szövedékben, így a gépi kaszálás nem feltétlenül okozná a faj egyedeinek tömeges pusztulását.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: Jelenlegi közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyek és azok a közeli területek, ahol feltételezhető a faj spontán megjelenése az esetleges kolonizáció során.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Cickórós puszták (F1b); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5); Kukoricaültetvény (T1K)
- Natura 2000 élőhelyek: Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás. (GY18)
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 ÁE/ha. (GY42)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A Natura 2000 terület kevesebb, mint 1%-án igazolódott be minden kétséget kizáróan a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) jelenléte. A néhány tíz egyednél biztosan nem nagyobb állomány minden külső (természetes és emberi), valamint belső (kórokozók és genetikai leromlás) hatásra nagyon érzékeny és fennmaradása is kritikus. A faj fennmaradásának biztosítása érdekében a meglévő állomány védelme és a terjedés lehetőségeinek biztosítása elsődleges feladat. Ennek érdekében a megfelelő mértékű legeltetést az állomány élőhelyén és annak környezetében szükséges biztosítani, elsősorban a magasabb, víz időszakos hatásától mentes térszíneken. A jelenlegi kaszálási gyakorlat a közönséges ürge élőhely fenntartására nem megfelelő, mivel a növényzet magassága a kaszálás idejére túl hosszú a faj számára. A terület Báránd felőli szélén elhelyezett információs tábla csökkentheti a közvetlen emberi károkozást és a kutyák esetleges kiengedését is. Fontos feladat azon ürge számára megfelelő állapotban lévő gyepek kezelésének fenntartása, melyen ugyan jelenleg a faj előfordulása nem volt igazolható, azonban akár spontán módon, akár gondosan megtervezett visszatelepítési akciók eredményeképpen új állományok megalapozására van esély.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: Nyílt vízfelület nádassal.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Állóvizek (U9); Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos. (V67)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A mezőgazdasági major közelében lévő vizes élőhely hosszú távon való fenntartása indokolt, mivel esetlegesen szaporodóhelyként szolgálhat a közösségi jelentőségű vöröshasú unka (*Bombina bombina*) számára

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezeten belül bedolgozva is jelennek meg az önkéntesen vállalható kezelési előírások között.

A **KE-2** egység területén javasolt élőhelyrekonstrukció a csatornákon történő vízvisszatartáshoz kapcsolódik (lásd részletesebben az érintett kezelési egységnél a „Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások” c. alfejezetben)

A **KE-4** egység területén javasolt élőhelyrekonstrukció az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását segíti elő.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé:

- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-5-ös kezelési egység biztosítja.
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-5-ös kezelési egység biztosítja.
- közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) A faj állományának tervezési területen belüli védelmét a KE-6-os kezelési egység biztosítja.

További, specifikus fajvédelmi intézkedések nem szükségesek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

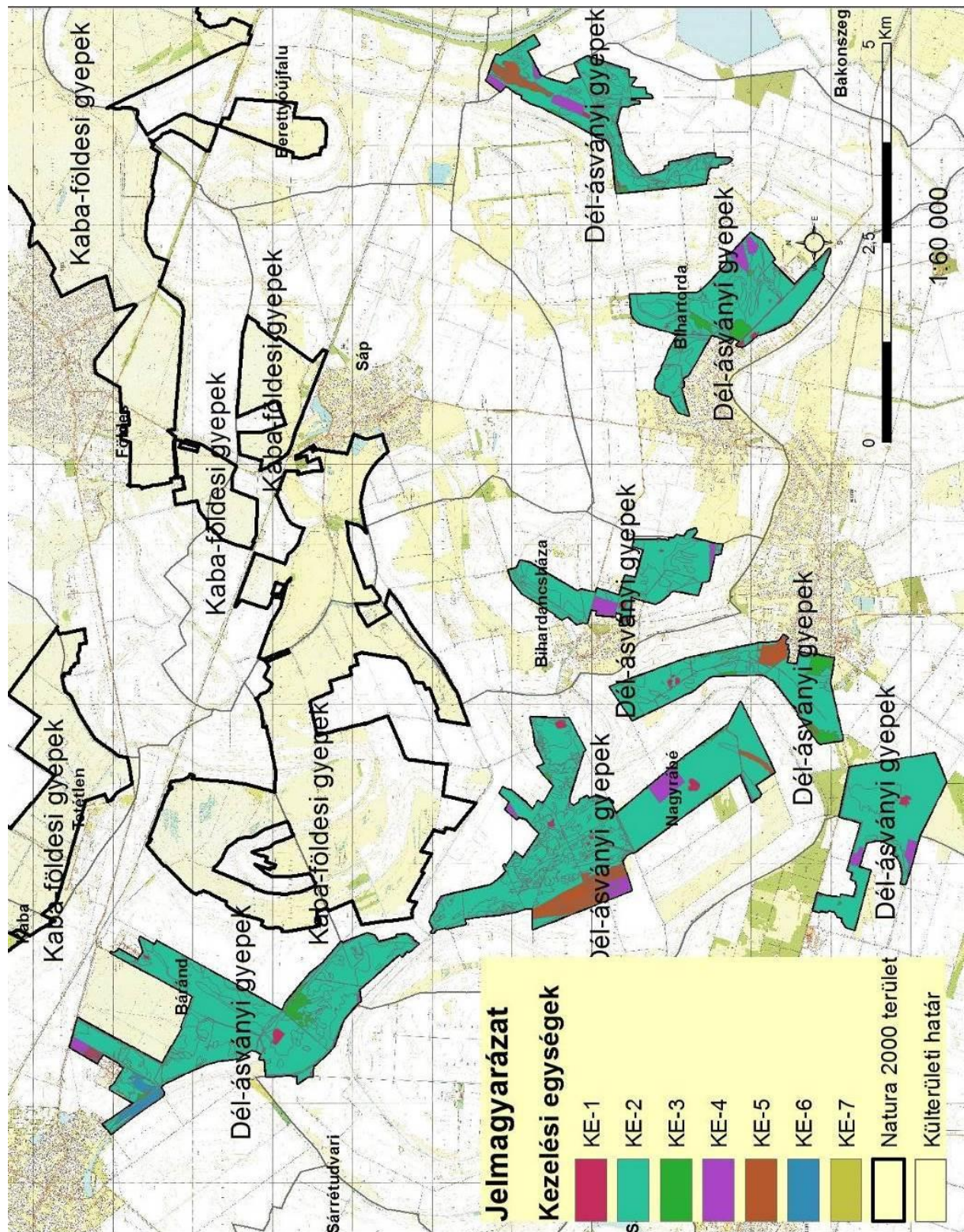
A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2012 és 2013 folyamán készült el. A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10-12 évente. Javasolt a **jelölő élőhely** (1530*-Pannon szikes puszták és mocsarak) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és vizes élőhelyekre vonatkozó módszertan.

A **közönséges ürge** (*Spermophilus citellus*) monitorozását évente egyszeri területbejárással és standard NBmR módszer szerinti (lyukszámláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel javasolt megvalósítani.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) és a **nagy szikibagoly** (*Gortyna borelii*) monitorozása NBmR protokoll szerint végezhető, 5 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Dél-ásványi gyepek (HUHN20098) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, illetve a Bihar különleges madárvédelmi terület (HUHN10003) része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület 663,85 ha-on átfed az országos jelentőségű Bihari-sík Tájvédelmi Körzettel, mely területrésze a 4/1998. (II.20.) számú KTM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat.

Ezen túl a terület teljes egészében az országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület főként magántulajdonban (60%), kisebb részben állami tulajdonban (25%) található, melyekből mintegy 550 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van.

A gyepek hasznosítása vegyes képet mutat, egyes helyeken legeltetés, máshol túlnyomó részt kaszálás jellemző. Viszonylag kevés a kezeletlen gyepterület.

A legeltetett állatfajok közül a szarvasmarha részaránya nagyobb, de juhlegelőt is találunk.

A Natura 2000 területen található erdőterületek közösségi és magántulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Dél-ásványi gyepek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Bakonszeg, Báránd, Bihardancsháza, Biharnagybajom, Bihartorda és Nagyrábé közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 95 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT	MTÉT
L86N9-5-11	68,8	45,8	KAT20	-
L8YF9-Q-11	163,08	149,1	KAT20	Bihari-sík (zóna: D)
L06NC-X-11	46,05	41,47	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L0H2C-M-11	102,09	97,6	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L2YFC-L-11	272,64	270,6	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
LF6NC-E-11	62,82	62,59	KAT20	Bihari-sík (zóna: A)
L3W2C-5-11	134,01	131,5	-	Bihari-sík (zóna: A)
L5J8C-2-11	88,57	86,99	KAT20	Bihari-sík

				(zóna: B)
L57VC-C-11	83,8	81,91	-	Bihari-sík (zóna: B)
LHP2C-C-11	30,91	30,45	KAT20	Bihari-sík (zóna: B)
LJ0NC-9-11	2,71	2,71	KAT20	Bihari-sík (zóna: B)
L9W2C-C-11	50,39	49,58	-	-
LAX8C-M-11	121,29	119,58	KAT20	-
L8YFC-T-11	61,73	53,71	KAT20	-
L5DNC-A-11	83,89	74,58	-	-
L532C-D-11	8,1	8,1	-	-
LFQ8C-K-11	2,75	0,00	-	-
LFH2C-4-11	27,77	25,38	-	-
LPDNC-M-11	11,22	10,62	-	-
LH92C-X-11	16,86	16,22	-	-
LHCFC-E-11	17,85	16,79	KAT20	-
LH32C-Q-11	23,35	21,62	KAT20	-
L85FC-Y-11	25,09	23,41	KAT20	-
LH5FC-7-11	137,97	110,8	-	-
LDX8C-P-11	1,78	0,00	-	-
L65FD-X-11	80,73	76,82	KAT20	-
LKKFD-Q-11	67,09	56,12	KAT20	-
LMLNC-1-11	121,17	116,2	-	-

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG):

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő

gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT):

Az agrár-környezetgazdálkodási intézkedések zonális természetvédelmi célprogramjai minden esetben egy adott helyen jellemző természet- és környezetvédelmi probléma kezelésére jöttek létre. A program keretében támogatják a területen gazdálkodókat a természetkímélő gazdálkodási módok kialakításában és fenntartásában olyan gazdálkodási előírásokkal, melyek önkéntes vállalásáért és teljesítéséért területalapú, vissza nem térítendő kifizetés illeti meg a gazdálkodót.

Az igényelhető célprogramok során támogatás igényelhető a szántóföldi növénytermesztés, gyepgazdálkodás, illetve a természetvédelmi célú gyeptelepítés támogatására.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet):

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepnek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból

következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szüntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is. Ezzel összefüggésben kiemelt mértékben lehetne támogatni a szántók gyepé történő átalakítását, melyet akár több évre elnyújtott, ösztönző mértékű támogatással lehetne ösztönözni.

A terület esetében támogatni lehetne az elszántások ellen, hangsúlyozottan szükséges mértékben, a különféle cserjecsoportok telepítését (nagyon indokolt esetben akár vonalas kialakításban is) mintegy területhatár jelző szereppel, értelemszerűen a tájra jellemző fajokkal. A támogatási rendszer kialakításának kedvező esetben akár vadgazdálkodási támogatottsága is lenne.

A vizes területek megőrzése érdekében javasoljuk, hogy e területekre a be nem avatkozás esetén is járjon a támogatás, kiemelt jelentőséggel bírnak ebben az esetben a szikes tavak is.

Hasonló a helyzet a nádasok esetében is, melyek támogatási rendszere véleményünk szerint jelenleg nem megfelelő. A védett területek esetében ugyanis kényszerhasznosítást ír elő, ami kifejezetten zárt nádasok esetében nem jó, csak a gyepekre kisarjadó nádasoknál indokolható.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv elfogadtatása a tervezési területen illetékes érintettekkel elengedhetetlenül fontos, ezért a tervekészítés során folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés történik a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Bakonszeg, Báránd, Bihardancsháza, Biharnagybajom, Bihartorda, Nagyrábé).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20098.htm>).
3. A tervekészítés előzetes tájékoztatója előtt telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzettekén kívül a falugazdással, gazdálkodókkal, a területileg illetékes vízügyi igazgatósággal (Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság), nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság), a zöldhatósággal (Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), és erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terv egyeztetési változata e-mailen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mailes megkeresés után kifüggesztették a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata:

1. **Fórum** (2014. május 29. Nagyrábé, résztvevők száma: 10 fő és 2014. május 29. Báránd, résztvevők száma: 10 fő): A fent részletezett tájékoztatási lépések után következett az egyeztető falufórum. A terület nagysága és az érintett település és lakosságszám alapján két fórum megtartása volt indokolt.
Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is.
A fórumra meghívást kaptak a település vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végleges változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet tartalmazza.
2. **Terepbejárás** (2014. május 29. Nagyrábé, résztvevők száma: 4 fő és 2014. május 29. Báránd, résztvevők száma: 4 fő): a falufórum után a kJT természetvédelmi óre által vezetett terepbejárásra volt lehetőség, amely során személyesen meg lehetett tekinteni a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyvvezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is. Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv második változatába.
4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20098.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végleges változatába minden esetben a tervező feladata volt.

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJT kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Dél-ásványi gyepek Natura 2000 területtel érintett települések (Bakonszeg, Báránd, Bihardancsháza, Biharnagybajom, Bihartorda, Nagyrábé) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 10),
3. a kJT területén működő vadásztársaság (Szerepi Földtulajdonosi Tűzokvédő Vadásztársaság) képviselői,
4. területileg illetékes falugazdászok (összesen 2),
5. Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság,
6. Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
8. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
9. Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
10. Nemzeti Agrárgazdasági Kamara

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek meghívást kaptak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint értesítést kaptak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a kifüggesztés időpontjáról. A címzettek közül nem mindenki nyilvánított véleményt, a beérkezett és összegyűjtött vélemények a terv végleges változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Bakonszeg település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Báránd település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Bihardancsháza település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Biharnagybajom település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

Bihartorda település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Nagyrábé település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók (összesen 10)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Szerepi Földtulajdonosi Tűzokvédő Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	Igen, nehezményezték, hogy az ürgeöntés szerepel a veszélyeztető tényezők között. Továbbá jelezték, hogy szívesen telepítenének cserjés részeket, illetve, hogy a csatornák partján folyó cserjeirtási munkák eredménye senkinek sem jó.	levélben	részben	A veszélyeztető tényezők közül a tervekészítő törölte az kritizált részt. A cserjeirtási munkák korlátozásának szándéka megjelenik a tervben. A cserjetelepítés a tervben nem jelenik meg, jogszabályba is ütközik.
Falugazdász (összesen 2)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	Igen, kérést fogalmazott meg, miszerint szükséges a terveket kiegészíteni azokkal a jogszabályi hivatkozásokkal, amelyek alapján az Igazgatóság kezelői feladatait ellátja. Ezek t.i. felülírják a természetvédelmi érdekeket (pl. 1995 évi LVII. törvény)	e-mailben, fórumon részt vettek	részben	a jogszabályi hivatkozásokat a megalapozó dokumentáció vízgazdálkodási fejezetébe bemásoltuk.
Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette. Kérte, hogy az eredetileg megfogalmazott differenciált kaszálási tervet (amelyben június 15. előtti kaszálás is volt) ne alkalmazzuk. Kiegészítéseket tett a madárvédelmi vonatkozásokkal kapcsolatosan.
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés, e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-